CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2013

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD | | | | **PESEL** | | | | | | | | | | |

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII MUZYKI

POZIOM PODSTAWOWY

13 MAJA 2015

Godzina rozpoczęcia: 14:00

Czas pracy: 120 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 22 strony i płytę z nagraniami. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Arkusz zawiera 30 zadań. Do zadań 16–20 dołączone są przykłady dźwiękowe nagrane kolejno na płycie. Rozwiązuj te zadania po wysłuchaniu przykładów. Przed wysłuchaniem przykładów zapoznaj się z treścią poleceń. Zadania te oznaczone są symbolem 🎧.
3. Rozwiązania wszystkich zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Zadanie 1. *(2 pkt)*

Ilustracja przedstawia orszak starogreckiego boga Dionizosa.

1.1. Podaj nazwę formy artystycznej charakterystycznej dla starożytnej Grecji i wywodzącej się z dytyrambów, czyli chóralnych pieśni wykonywanych ku czci Dionizosa.

……..…….

1.2. Podaj nazwę instrumentu, na którym gra pierwsza postać z orszaku Dionizosa.

……..…….

Zadanie 2. *(1 pkt)*

W średniowieczu powstały różne lokalne odmiany śpiewów chorałowych, m.in. chorał mediolański, rzymski, gallikański, celtycki i mozarabski.
Wymień osobę, której przypisuje się ujednolicenie i usystematyzowanie śpiewów liturgicznych kościoła rzymskokatolickiego.
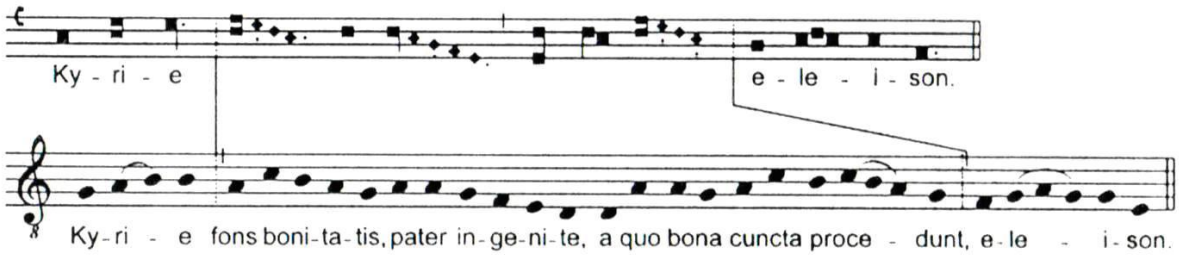
……..…….

Zadanie 3. *(1 pkt)*

Poniżej podano nazwy różnych gatunków muzyki wokalnej i wokalno-instrumentalnej. **Podkreśl dwa gatunki, które uprawiano w epoce średniowiecza.**

kantata koncert kościelny motet opera organum

Zadanie 4. *(2 pkt)*

Poniżej przedstawiono dwa warianty śpiewu *Kyrie eleison*. Drugi wariant zawiera późniejszą wstawkę tekstową, wprowadzoną pod melizmatem między słowami *Kyrie* a *eleison*.

4.1. Podaj nazwę wstawki tekstowej, dodanej do śpiewu *Kyrie eleison*.

……..…….

4.2. Podkreśl nazwę notacji zastosowanej w zapisie pierwotnej wersji tego śpiewu.

graficzna menzuralna modalna neumatyczna tabulaturowa

Zadanie 5. *(2 pkt)*

5.1. *Missa Sancti Jacobi* Guillaume'a Dufaya to tzw. missa plenaria, obejmująca zarówno części stałe, jak i zmienne. Poniżej wymieniono wszystkie części tej mszy. **Podkreśl części stałe.**

Introitus, Kyrie, Gloria, Alleluja, Credo, Offertorium, Sanctus, Agnus Dei, Communio.

5.2. Dufay był wybitnym twórcą szkoły burgundzkiej. **Podaj nazwę techniki kompozytorskiej skrystalizowanej w tym ośrodku, która stała się podstawą wielu dzieł Dufaya.**

……

Zadanie 6. *(1 pkt)*

Nazwę „oratorium" można wywodzić z łacińskiego terminu *oratio – modlitwa.*
Wyjaśnij, na czym polegał związek tego gatunku z modlitwą.
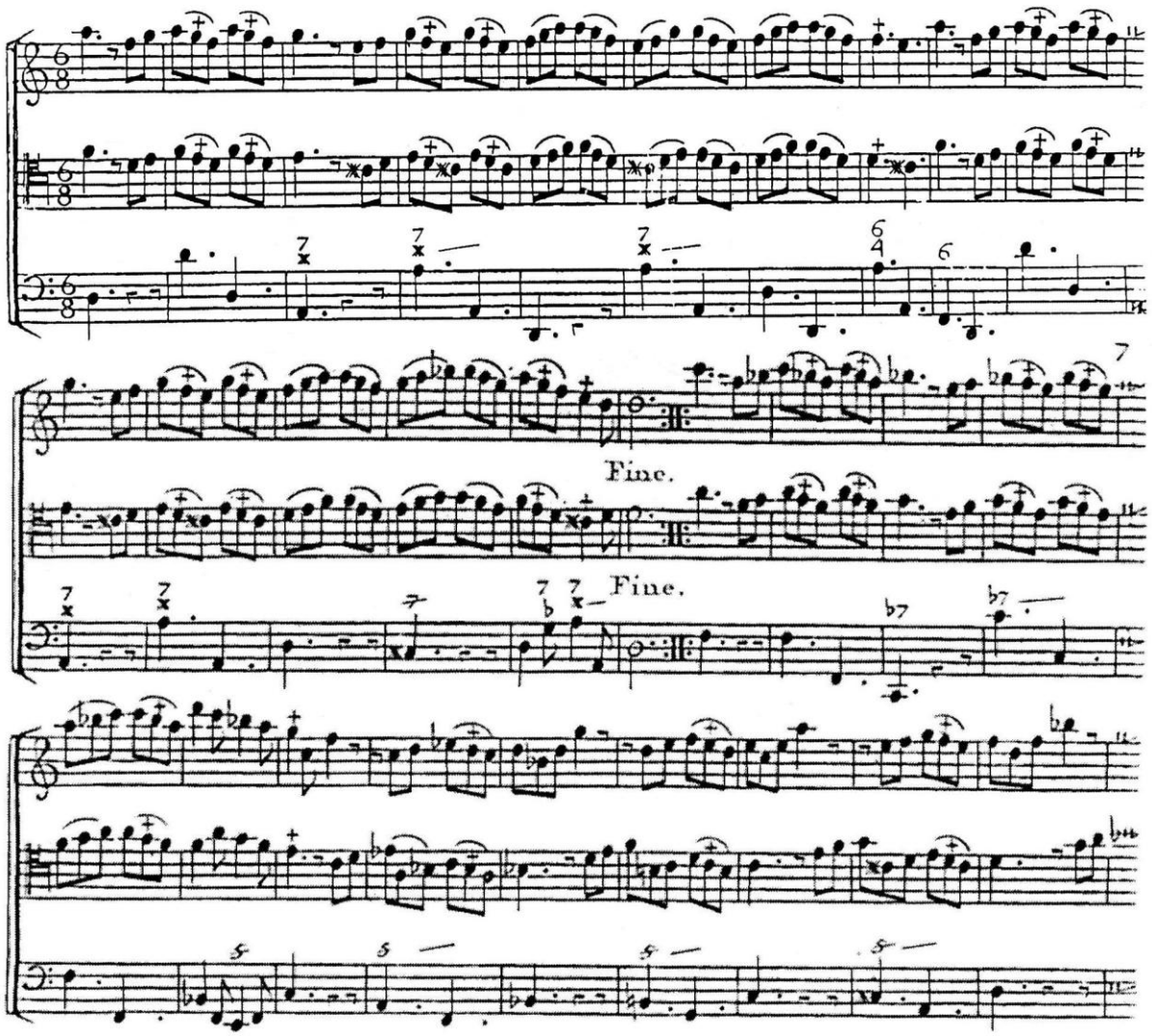
……..…….

……..…….

……..…….

Zadanie 7. *(4 pkt)*

W baroku komponowano sonaty zróżnicowane pod względem budowy formalnej i obsady wykonawczej. Zapoznaj się z niżej przedstawionym fragmentem sonaty barokowej, a następnie wykonaj polecenia.

7.1. Podaj nazwę partii harmoniczno-basowej tego utworu opatrzonej cyframi.

……..…….

7.2. Podaj nazwę rodzaju zamieszczonej tu barokowej sonaty, biorąc pod uwagę jej obsadę wykonawczą.

sonata ……

7.3. Podkreśl nazwę tańca, który podlega stylizacji w tym fragmencie.

allemande *sarabanda* *gigue* *menuet* *gawot*

7.4. Podaj włoską nazwę barokowej sonaty, która – podobnie jak suita – zawiera części o charakterze tanecznym.

sonata ……

Zadanie 8. *(2 pkt)*

Ilustracja przedstawia pomnik wzniesiony wybitnemu twórcy w katedrze Westminsterskiej w Londynie. Anglicy uznali go za kompozytora narodowego, chociaż z pochodzenia był Niemcem. Jego muzyka uświetniała m.in. uroczystości angielskiego dworu królewskiego.

8.1. Podaj nazwisko kompozytora przedstawionego na ilustracji.

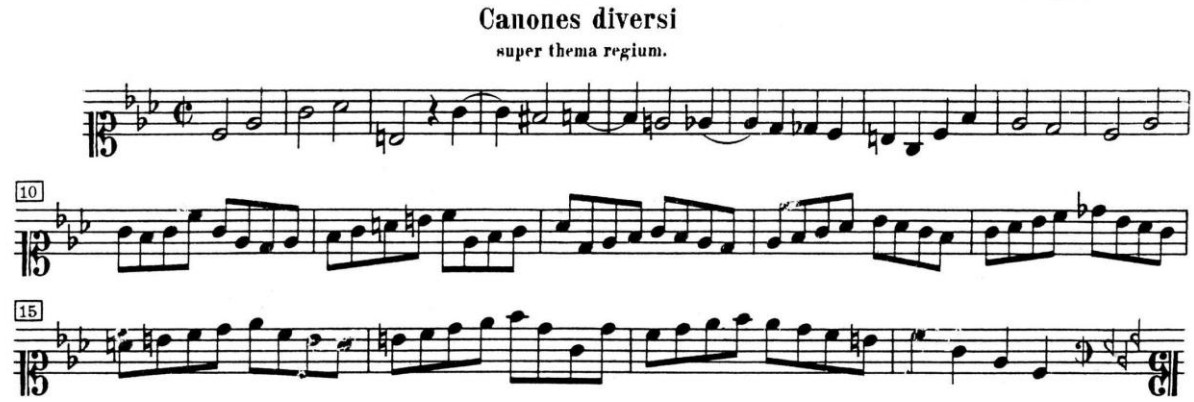
……..…….

8.2. Wymień jedno z jego dzieł wokalno-instrumentalnych z tekstem w języku angielskim.
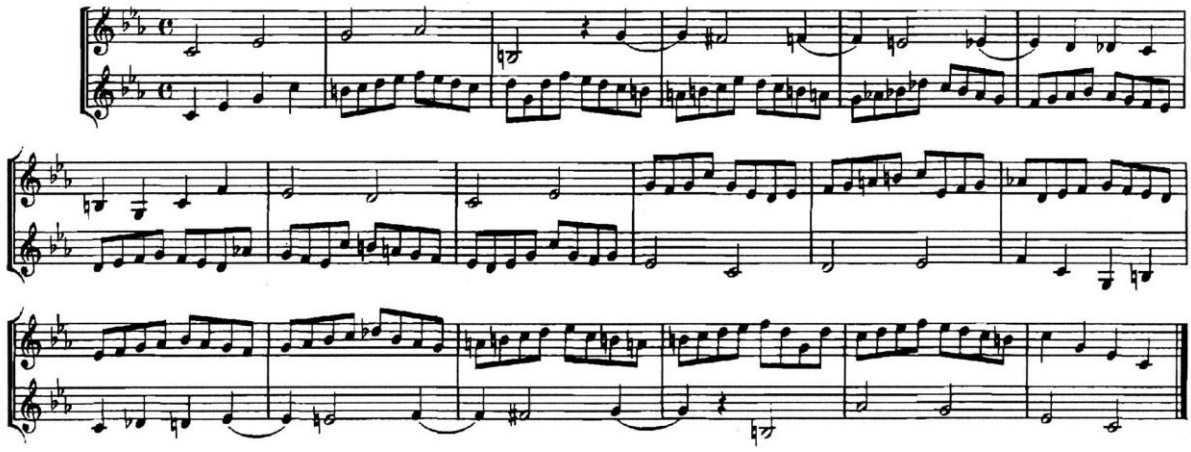
……..…….

Zadanie 9. *(2 pkt)*

Dzieło Jana Sebastiana Bacha *Das Musikalische Opfer (Muzyczny dar)* zawiera m.in. dwugłosowy kanon, zapisany w sposób skrócony na jednej pięciolinii.

Poniżej zapisano utwór, uwzględniając jego pełne brzmienie.

9.1. Porównaj oba zapisy i wyjaśnij, dlaczego możliwy był kompletny zapis tego kanonu na jednej pięciolinii.

……

……

9.2. Wyjaśnij, dlaczego kompozytor zadedykował i ofiarował swoje dzieło królowi Prus Fryderykowi II.

……

……

Zadanie 10. *(1 pkt)*

Po śmierci Johanna Sebastiana Bacha rzadko wykonywano jego muzykę.

Podaj nazwę dzieła, którego wykonanie w berlińskiej Singakademie w 1829 roku pod dyrekcją Feliksa Mendelssohna (100 lat po prawykonaniu) zapoczątkowało renesans muzyki Bacha.

……

Zadanie 11. *(4 pkt)*

11.1. Każdemu kompozytorowi (A–C) przyporządkuj odpowiednią nazwę gatunku muzycznego (1–4) obecnego w jego twórczości.

A.	Grzegorz Gerwazy Gorczycki
B.	Adam Jarzębski
C.	Mikołaj z Radomia

1.	canzona
2.	koncert kościelny
3.	madrygał
4.	magnificat

A. …… **B.** …… **C.** ……

11.2. Uporządkuj nazwiska kompozytorów chronologicznie. Jako pierwsze zapisz nazwisko kompozytora, który tworzył najwcześniej.

I	II	III

Zadanie 12. *(2 pkt)*

12.1. Wyjaśnij, na czym polega technika *cantus firmus.*

……..

……..

……..

……..

……..

12.2. Podaj przykład utworu opartego na tej technice.

Nazwisko kompozytora i tytuł utworu: ……..……..……

Zadanie 13. *(3 pkt)*

13.1. Każdej formie muzycznej (A–D) przyporządkuj odpowiedni współczynnik formalny (1–5).

A.	fuga
B.	chaconne
C.	forma sonatowa
D.	rondo

1.	refren
2.	przeprowadzenie
3.	repryza
4.	ostinato
5.	zwrotka

A. …… **B.** …… **C.** …… **D.** ……

13.2. Wybierz spośród wymienionych tę formę, która powstała najpóźniej.

……..…….

Zadanie 14. *(6 pkt)*

14.1. Podaj tytuł, rok powstania oraz okoliczności powstania ostatniego dzieła Wolfganga Amadeusza Mozarta.

……..

……..

……..

……..

……..

……..

14.2. Podaj nazwy dwóch wybranych części tego dzieła.

……..

……..

……..

……..

……..

14.3. Podaj nazwisko innego kompozytora, który tworzył dzieła tego gatunku.

……..

Zadanie 15. *(4 pkt)*

15.1. Uzupełnij tabelę. Przyporządkuj wymienionym w tabeli częściom oper właściwe tytuły dzieł, z których pochodzą. Tytuły oper wybierz spośród następujących:

Straszny dwór, Halka, Czarodziejski flet, Don Giovanni, Nabucco, Aida.

Podaj nazwiska kompozytorów wymienionych oper.

Tytuły części oper	**Tytuł opery**	**Nazwisko kompozytora opery**
Duet *La ci darem la mano*		
Aria *Ten zegar stary niby świat*		
Chór niewolników żydowskich *Va pensiero*		

15.2. Fryderyk Chopin skomponował wariacje, których temat stanowi jedna z części opery wymienionych w tabeli. **Zapisz poniżej tytuł tej części opery.**

……..……

Zadanie 16. *(7 pkt)* 🎧

16.1. Na podstawie nagrań fragmentów trzech utworów wskaż zastosowaną w każdym z nich technikę kompozytorską oraz podaj nazwę szkoły kompozytorskiej, dla której była ona charakterystyczna. Nazwy technik i szkół wybierz spośród podanych.

Techniki: organalna, polichóralna, koncertująca, przeimitowana, wariacyjna.
Szkoły: burgundzka, franko-flamandzka, kolońska, neapolitańska, paryska.

Nr przykładu	Technika kompozytorska	Nazwa szkoły
1.		
2.		
3.		

16.2. Uporządkuj chronologicznie nagrane fragmenty utworów. W pierwszej pozycji umieść numer tego fragmentu, który powstał najwcześniej.

I ……..… II ……. III …….

Zadanie 17. *(4 pkt)* 🎧

Przykład dźwiękowy zawiera fragment VIII Symfonii G-dur *Le Soir (Wieczór)* Josepha Haydna.

17.1. Odnosząc się do trzech wybranych elementów muzyki, przedstaw sposób, w jaki kompozytor w tym utworze zilustrował burzę.

……..

……..

……..

……..

……..

17.2. We wczesnych symfoniach Haydna obok cech klasycznych występują także cechy typowe dla stylu barokowego. **Wymień jedną z cech stylu barokowego zawartą w nagranym fragmencie symfonii.**

……..

Zadanie 18. *(2 pkt)* 🎧

Po zapoznaniu się z nagraniem fragmentu utworu Maurice'a Ravela wykonaj polecenia.

18.1. Podkreśl nazwę tańca podlegającego stylizacji.
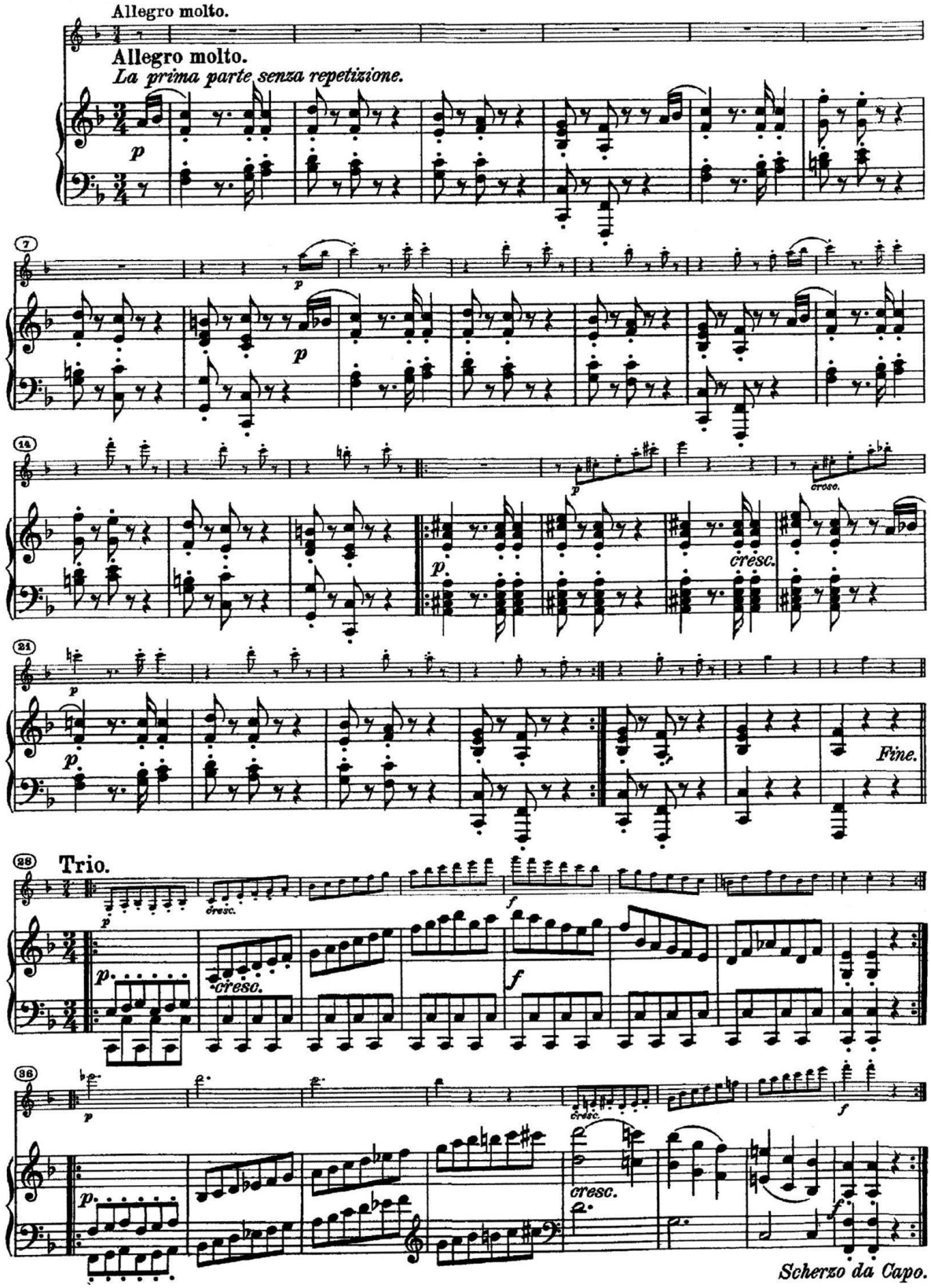
czardasz habanera mazur polka walc

18.2. Nazwij rodzaj śpiewu bez tekstu wprowadzony w tym utworze.

……..…….

Zadanie 19. *(5 pkt)*

Po zapoznaniu się z nagraniem i zapisem nutowym *Scherza* z *Sonaty skrzypcowej F-dur* op. 24 Ludwiga van Beethovena wykonaj polecenia.

19.1. Przedstaw schemat budowy tego utworu za pomocą liter.

……..…….

……..…….

19.2. Wymień dwie cechy decydujące o scherzowym charakterze tej części sonaty.

……..

……..

……..

……..

……..

19.3. Wskaż miejsce scherza w klasycznym cyklu sonatowym.

……..…….

19.4. Podaj nazwę gatunku, który pierwotnie zajmował miejsce scherza w cyklu sonatowym.

……..…….

Zadanie 20. *(5 pkt)* 🎧

Nagranie zawiera fragment finału *IV Symfonii koncertującej* op. 60 Karola Szymanowskiego.

20.1. Wymień dwie cechy tego utworu, które pozwalają go zaliczyć do kierunku witalizmu.

……..…….

……..…….

……..…….

20.2. Wymień region, którego muzyka ludowa zainspirowała kompozytora w tym utworze, i uzasadnij swoje wskazanie.

……..…….

……..…….

……..…….

20.3. Wyjaśnij, dlaczego Szymanowski nazwał ten utwór *Symfonią koncertującą*.

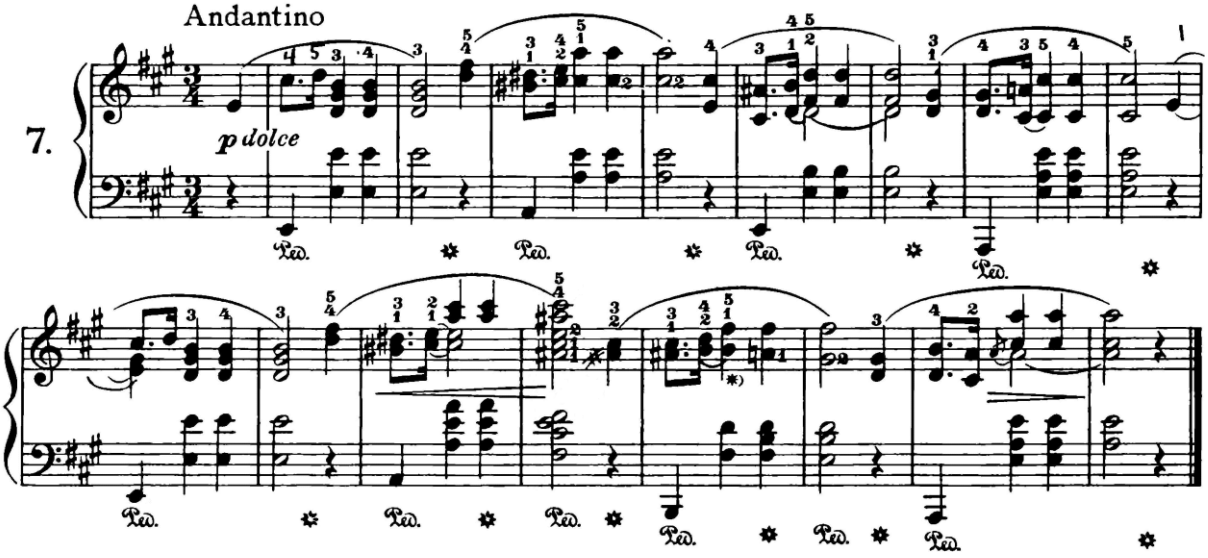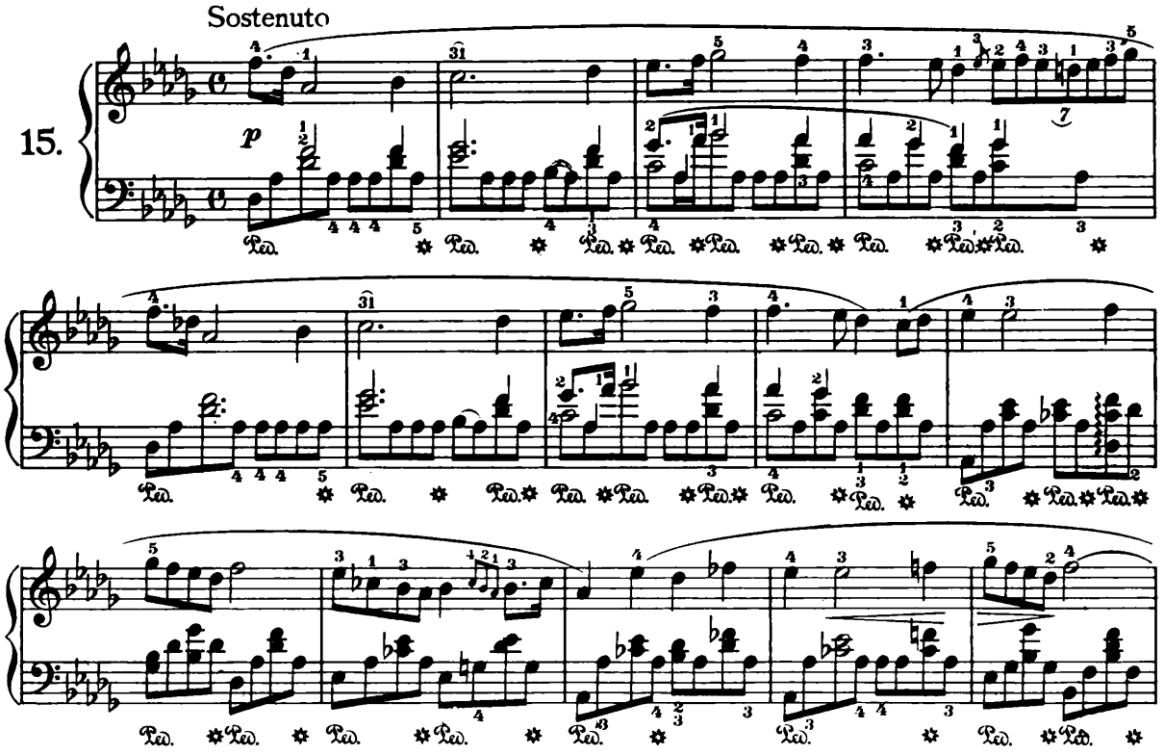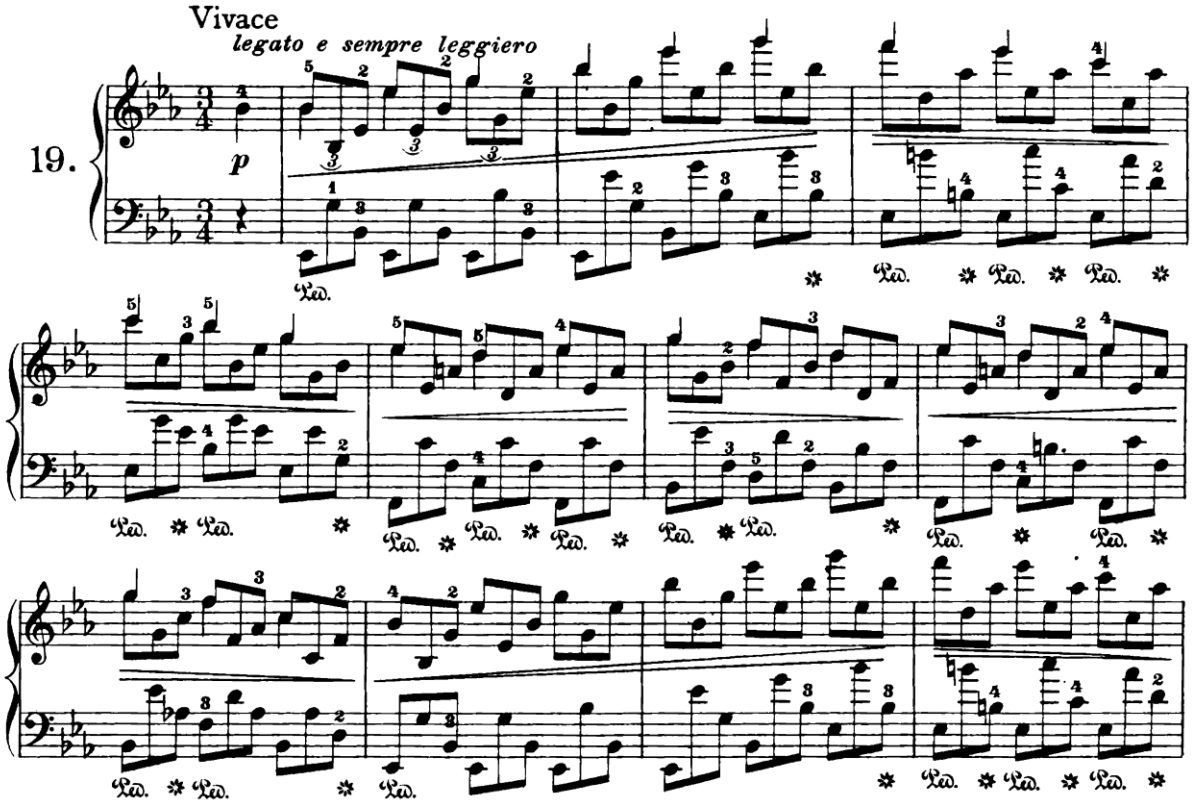
……..…….

……..…….

Zadanie 21. *(4 pkt)*

W *Preludiach* op. 28 Fryderyk Chopin połączył w cykl miniatury fortepianowe o bardzo zróżnicowanym charakterze. Pod względem wyrazowym przypominają one inne gatunki obecne w jego twórczości.

Poniżej przedstawiono fragmenty trzech preludiów op. 28.

21.1. Biorąc pod uwagę typowe cechy gatunków uprawianych przez Chopina, przyporządkuj preludiom nr 7, 15 i 19 gatunki muzyczne z nimi spokrewnione. Nazwy gatunków wybierz spośród następujących: etiuda, mazurek, nokturn, polonez, walc.

nr 7 …… nr 15 ……. nr 19 ……

21.2. Podkreśl nazwę miejsca, w którym Chopin ukończył *Preludia op. 28*.

Duszniki Warszawa Paryż Nohant Majorka Dublin

Zadanie 22. *(1 pkt)*

Określ, na czym polega kształtowanie ewolucyjne w muzyce.

……...……

……...

……...……

Zadanie 23. *(3 pkt)*

Zamieszczona karykatura przedstawia wybitnego kompozytora i wirtuoza, o którym krążyła legenda, że zaprzedał duszę diabłu, aby osiągnąć mistrzostwo w grze na skrzypcach.

23.1. Podaj nazwisko tego twórcy.

……..…….

23.2. Wymień dwa środki techniki skrzypcowej, które decydują o wirtuozowskim charakterze jego kompozycji.
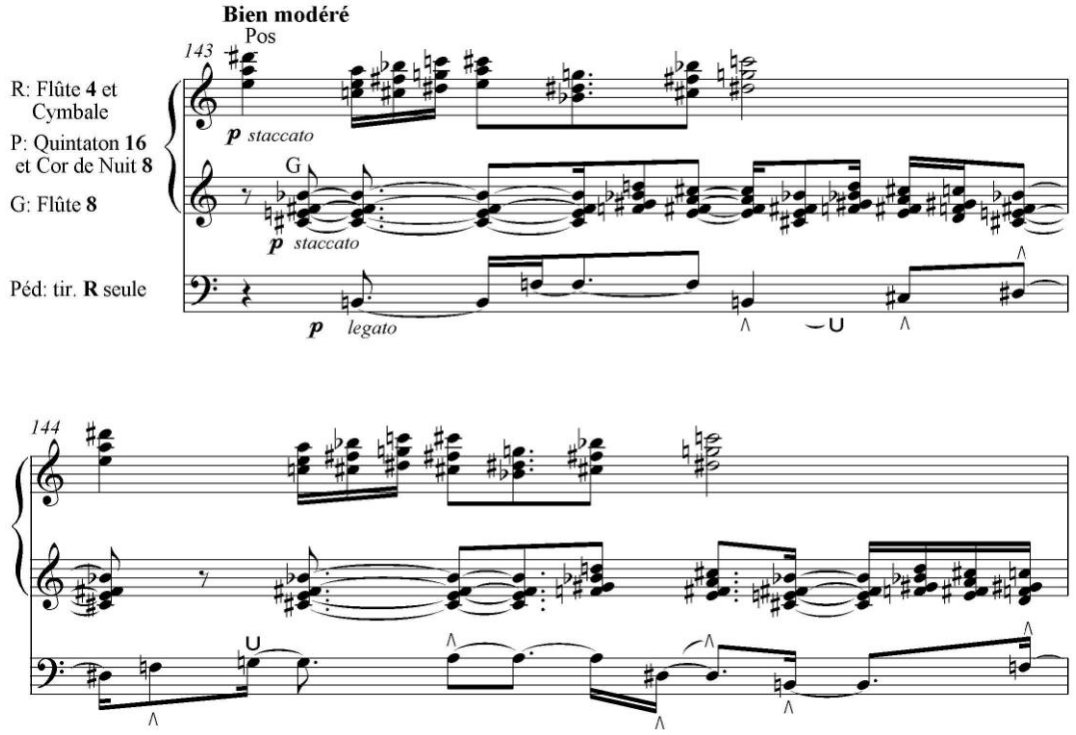
……..

……..

……..

23.3. Dzieła tego twórcy stały się źródłem inspiracji dla wielu kompozytorów, podlegały różnorodnym opracowaniom. Wymień jedno z opracowań.

Tytuł: ……..……..……..…….

Nazwisko autora opracowania: ……..

Zadanie 24. *(3 pkt)*

Olivier Messiaen stworzył własny system rytmiczny i tonalny, inspirowany m.in. symetrią spotykaną w naturze. Poniższy przykład nutowy zawiera fragment organowego utworu Messiaena *Les Corps glorieux*.

24.1. W partii pedału Messiaen wprowadził schemat rytmiczny, który po uproszczeniu zapisu przybiera postać:

Wyjaśnij, dlaczego przedstawiony rytm jest tzw. „rytmem nieodwracalnym”.

……..…….

……..…….

24.2. Messiaen stworzył także system skal, tzw. „modi o ograniczonej transpozycyjności”. W przedstawionym fragmencie partia pedału opiera się na skali całotonowej: *h cis dis f g a*. **Wyjaśnij, dlaczego zastosowana skala spełnia warunki modi o ograniczonej transpozycyjności.**

……..…….

……..…….

……..…….

24.3. Podkreśl nazwisko kompozytora, który wcześniej niż Messiaen wprowadzał skalę całotonową do swoich dzieł.

F. Chopin C. Debussy H.M. Górecki I.J. Paderewski N. Paganini

Zadanie 25. *(3 pkt)*

25.1. Uporządkuj chronologicznie podane niżej typy koncertów instrumentalnych. Przy numerze 1. wskaż typ koncertów komponowanych najwcześniej.

A. koncert solowy B. koncert na orkiestrę C. concerto grosso

1. …… 2. …… 3. ……

25.2. Podaj nazwisko kompozytora, który ma w swoim dorobku twórczym koncert na orkiestrę.

……..…….

25.3. Podaj nazwisko kompozytora, którego uważa się za twórcę pierwszych concerti grossi.

……..…….

Zadanie 26. *(7 pkt)*

Poniżej w tabeli wymieniono tytuły trzech utworów skomponowanych w XX wieku.

26.1. Uzupełnij tabelę, wpisz przy każdym z tytułów nazwisko kompozytora utworu oraz nazwę kierunku w muzyce, którego cechy są obecne w danym utworze.

Tytuł dzieła	Nazwisko kompozytora	Nazwa kierunku
Dafnis i Chloe		
Pulcinella		
Cudowny mandaryn		

26.2. Podaj nazwę gatunku, do którego należą wszystkie utwory wymienione w tabeli.

……..…….

Zadanie 27. *(1 pkt)*
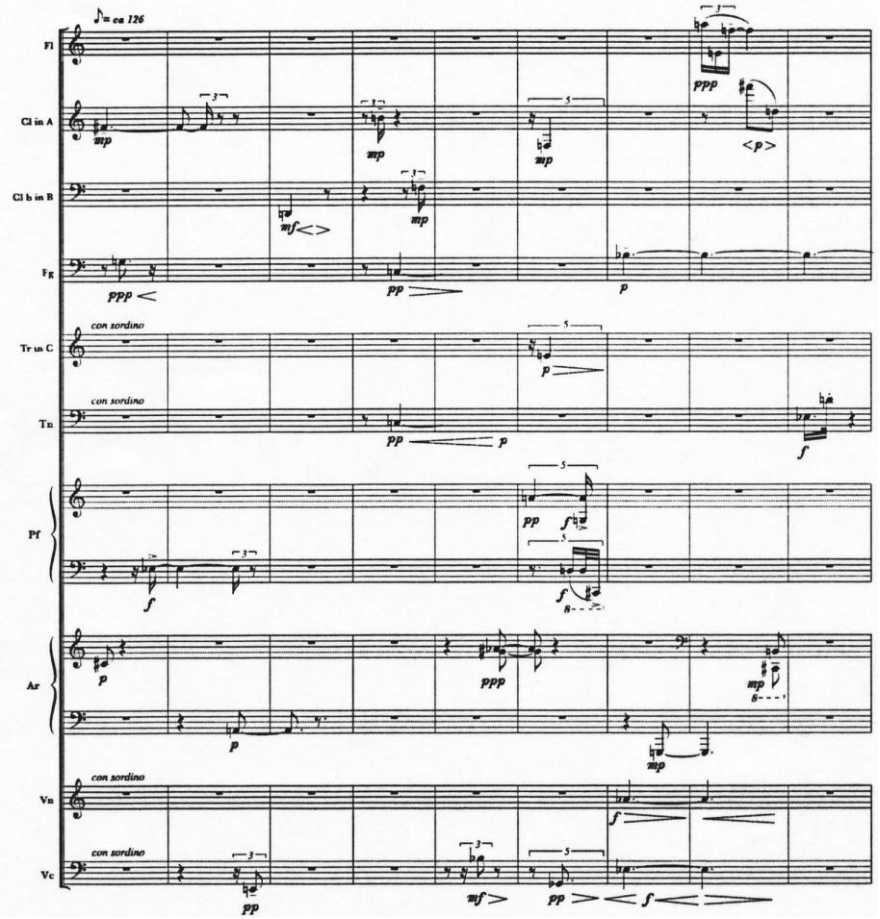
Witold Lutosławski napisał trzy utwory, których tytuły miały zwracać uwagę na zastosowaną w nich technikę kompozytorską, służącą kształtowaniu formy. **Uzupełnij lukę – wpisz nazwę formy w poniższym tekście, który jest autorskim wyjaśnieniem struktury tych kompozycji.**

„W utworze zbudowanym na kształt ……..…… muzyka rozdzielona jest na dwa pasma. W każdym z pasm poszczególne odcinki rozpoczynają się i kończą w różnych miejscach. Innymi słowy, początek odcinka w jednym paśmie przypada na środek odcinka w paśmie drugim”.

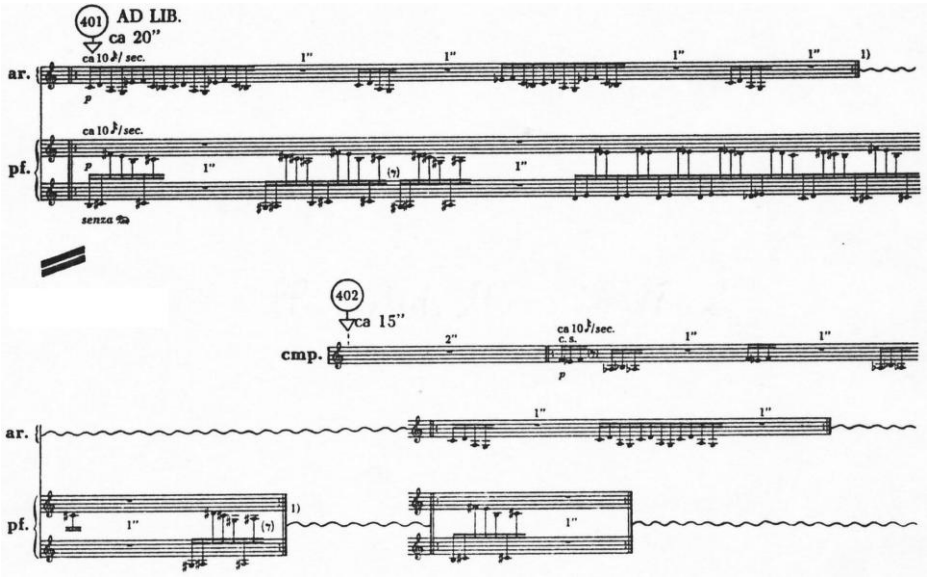
Zadanie 28. *(2 pkt)*

Poniżej zamieszczono fragmenty partytur dwóch XX-wiecznych utworów. **Rozpoznaj technikę kompozytorską zastosowaną w każdym z nich i zapisz jej nazwę pod partyturą. Nazwę techniki wybierz spośród następujących:**

aleatoryzm, sonoryzm, minimal music, collage, punktualizm

Nazwa techniki: ……..

Nazwa techniki: ……..

Zadanie 29. *(3 pkt)*

Poniżej umieszczono fragment wywiadu zatytułowanego „Inspiruje mnie Picasso", który redaktor „Gazety Wyborczej" przeprowadził z jednym z kompozytorów współczesnych.

Upłynęło tyle czasu, a przeciętnemu Polakowi Pańska muzyka wciąż kojarzy się ze szmerami, piskami i innymi niemiłymi dla ucha dźwiękami.

– Jestem straszakiem dla większości ludzi nieobytych z muzyką poważną. A przecież moja muzyka od lat 80. zmierza ku coraz większej melodyjności. Przyznaję, że rozmyślnie szokowałem słuchaczy i wykonawców.

Przekora?

– Całe życie szedłem pod prąd. Orkiestry nie chciały grać mojej muzyki, strajkowały. Muzycy obawiali się o swoje instrumenty, bo kazałem np. uderzać okutą w metal żabką smyczka w pudło rezonansowe skrzypiec i wiolonczel. Sprawiało mi radość, że protestowali. Uważałem, że mam rację. Zresztą to była rywalizacja –- kto bardziej zaszokuje, kto krócej napisze, bo utwory musiały być lapidarne, nowoczesne w formie. To był wspaniały czas odkrywania efektów brzmieniowych, o jakich w muzyce tradycyjnej nikomu się nie śniło. Dźwięki o nieokreślonej wysokości, klastery, szmery, stukoty. W muzyce klasycznej uważano je za brudne, gorsze, sprzeczne z kategorią piękna, po prostu za kakofonię, chaos.

Pana muzyka wydawała się zbyt nowoczesna, a potem znowu zbyt tradycyjna, tak jak *Pasja wg św. Łukasza* czy opera *Raj utracony*.

– Był skandal na „Warszawskiej Jesieni", kiedy zagrano mój *Kanon* na orkiestrę smyczkową, bo to była muzyka, która zupełnie przekreśliła tradycję. Najbardziej awangardowy z moich utworów. Zapisałem go na papierze milimetrowym **–** różnice między wysokościami dźwięków nie są oznaczone dokładnie, więc utwór jest za każdym razem wykonywany inaczej. Chciałbym go jeszcze kiedyś usłyszeć.

Ale dlaczego właściwie zdradził pan awangardę?

– Kiedyś już powiedziałem i nadal to podtrzymuję, że to nie ja zdradziłem awangardę, ale awangarda zdradziła muzykę. I czas pokazał, że miałem rację, bo awangarda skończyła się na początku lat 70., a potem to już było tylko kopiowanie starych pomysłów. Nie chciałem pisać dalej w ten sposób, uznałem, że jest to droga donikąd, więc trzeba z niej zawrócić i zawrzeć rozejm z tradycją. Picasso też nigdy nie wrócił do swoich różowych, niebieskich czy kubistycznych okresów, tylko szedł do przodu. To typ artysty, który mnie inspiruje. […]

29.1. Podaj nazwisko kompozytora, który udzielił wywiadu.

……..…….

29.2. Podaj nazwę techniki kompozytorskiej, którą posługiwał się kompozytor we wczesnych utworach.

……..…….

29.3. Wymień jeden z jego nowszych utworów (skomponowany w ostatnich 20 latach).

……..……..…….

Zadanie 30. *(13 pkt)*

Scharakteryzuj poemat symfoniczny na podstawie wybranych przykładów z twórczości czterech kompozytorów. W charakterystyce uwzględnij źródła inspiracji twórczej, obsadę wykonawczą i sposoby kształtowania formy. Wskaż gatunek muzyczny uważany za prototyp poematu, czas powstania pierwszych poematów i ich twórcę.

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

BRUDNOPIS *(nie podlega ocenie)*